

ปัจจัยที่มีผลต่อขนาดของกรวยเรือนไทยในชนบท

นางเบ็ญจา กิอประสิทธิ์

001445

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับสูงตร ปรินญาสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาสังคมมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๕

I 1606690X

FACTORS AFFECTING THE SIZE OF THE
RURAL THAI HOUSEHOLD

Mrs. Benja Silprasitt

A thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Arts (Demography)

Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

.....
สมาน อนุวิท
 .....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....
[Signature]
 .....

ประธานกรรมการ

.....
ศาสตราจารย์ เก่งอดิษฐ์
 .....

กรรมการ

.....
ดร. สว่าง
 .....

กรรมการ

.....
[Signature]
 .....

กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์นิพนธ์

เทพวัลย์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อขนาดของครัวเรือนไทยในเขตชนบท

ชื่อ

นางเม็ญจา ศิลป์ประสิทธิ์ แผนกวิชาสังคม

ปีการศึกษา

๒๕๑๘

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาดังจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไทยในเขตชนบทของไทย โดยครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างของการศึกษา ต่างก็มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันออกไป จุดสำคัญของการศึกษาก็คือ ให้นิยามว่าปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ปัจจัยใดที่น่าจะมีผลในการกำหนดขนาดของครัวเรือน และปัจจัยนั้น ๆ มีผลต่อขนาดของครัวเรือนโดยตรงหรือในทางอ้อมบ้าง โดยมีสมมติฐานว่า

"ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจน่าจะเป็นปัจจัยส่วนสำคัญที่มีผลต่อขนาดของครัวเรือนไทยในเขตชนบท"

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้เก็บเอาข้อมูลจากการวิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรในประเทศไทย ในส่วนที่เป็นการศึกษาวิจัยในเขตชนบท ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้จัดทำในระหว่างเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยนิสิตทั้งในชั้นปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ซึ่งได้ผ่านการอบรมในหน้าที่ พนักงานสำรวจทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยา และสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างอายุไม่เกิน ๖๐ ปี มาทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน หรือขนาดของครัวเรือน โดยใช้วิธีการทางสถิติศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาปรากฏว่า จำนวนบุตรที่มีอยู่ในครัวเรือน เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อขนาดของครัวเรือน โดยที่จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นพร้อมกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่มีบุตรตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปจะมีขนาดใหญ่กว่าครัวเรือนที่มีบุตรน้อยกว่า ปัจจัยทางด้านประชากรที่สำคัญก็คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ภาวะเจริญพันธุ์ของหัวหน้าครัวเรือน ยิ่งหัวหน้าครัวเรือนมีบุตรจำนวนมาก ครัวเรือนก็ยิ่งมีขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับจำนวนบุตรที่สมรสแล้วของหัวหน้าครัวเรือนที่ยังอยู่ในครัวเรือน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีขนาดใหญ่กว่าครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ในเรื่องอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนนั้นปรากฏว่าไม่มีผลต่อขนาดของครัวเรือน

ปัจจัยด้านสังคม ผลปรากฏว่าระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของครัวเรือน เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนในเขตชนบทมีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษาต่อก็มีโอกาสภายนอก ก็มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม ความสามารถในการติดต่อกับเขตเมือง และความใกล้ชิด - ไกลของที่อยู่อาศัย

ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ ทัศนคติในการป้องกันการปฏิสนธิ ซึ่งไม่มีผลต่อขนาดของครัวเรือนในเขตชนบท

2

Thesis Title   Factors affecting the size of the rural
   Thai Household

Name   Mrs. Benja Silprasit

   Department of Social Studies

Academic Year   1971

ABSTRACT

The purpose of this research has been to study the size of households in rural areas of Thailand. The sample families studied were of varied social and economic statuses. Primarily this study seeks to find out which factors, demographic, economic, sociological, or other tends to most affect a household's size and whether that factor has a direct effect or an indirect one. The following hypothesis has been proposed:

"The economic factor tends to be the important factor affecting the size of households in rural areas of Thailand."

The data used in this study was obtained from the National Longitudinal survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand. Research was carried out by the Population Institute of Chulalongkorn University between April and May, 1969. Both under-graduate and graduate students, who received training in surveying, interviewed heads of households, their wives, and married woman in the sample households who were not more than 60 years of age.

With this data a study was made of the correlation between the factors

mentioned above and the number of members in the household, or the size of the household. Statistical methods was used in the analysis of the data.

The results of this study show that the number of married couples in a household is important determinants of the size of a household. That is, the number of household members will increase as the number of married couples in the household increase. Households in which there are three (3) or more married couples are larger than the other.

The important demographic factors involved are the age and the fertility of the head of household. The larger the number of his children, the larger than the size of the household. The same is true of the number of this children who have married and still live in the household.

It was found that households of a low economic status were larger than those of a high economic status. There seems to be no relationship between the occupation of the head of the household and the size of the household.

The educational level of the head of the household appears to be not related to the household's size. Apart from this, it was found that contact with the outside world is also related in the opposite way between the frequency to visit town and the distance of house to town.

The important psychological factors was the attitude towards
contraception.

สารบัญ

หน้า

บทกถยอภาษาไทย	๖
บทกถยอภาษาอังกฤษ	๗
กิติกรรมประกาศ	๘
รายการตารางประกอบ	๙

บทที่

๑ บทนำ	๑
๒ วิธีทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล	๖๔
๓ ปัจจัยค่าประชากรที่มีผลต่อขนาดของครัวเรือนไทย	๒๑
๔ ปัจจัยค่าเศรษฐกิจที่มีผลต่อขนาดของครัวเรือนไทย	๓๐
๕ ปัจจัยทางกานสังคมที่มีผลต่อขนาดของครัวเรือนไทย	๔๖
๖ ปัจจัยด้านจิตวิทยาและอื่น ๆ	๕๖
๗ บทสรุปและข้อเสนอ	๖๒
บรรณานุกรม	๖๗
ประวัติการศึกษา	๖๘

กิจกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอกราบขอพระคุณอย่างสูงต่อผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ -
 ประจวบเหมาะ ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ที่ไถ่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่องนี้มาแต่เริ่มแรก รวมทั้งได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษา ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการ
 การไขข้อข้องใจ และเกริ่นจากรกลในการวิจัย และอาจารย์นิพนธ์ เพ็ชร์วิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษา
 และควบคุมการวิจัยที่ไถ่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา แก่ไขเรื่องราวต่าง ๆ จนถูกต้อง อาจารย์-
 ลินกอลัน โพลิชช่า เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือในด้านการร่างตัวเลข ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อรอง-
 ศาสตราจารย์ทันโทเลียม ลัทธิพันธ์ อาจารย์คณะพาณิชย์ศาสตร์ และการบัญชี ผู้ไถ่ให้ความ
 ช่วยเหลือในด้านการไขเกริ่นจากรกลสถิติ ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอแสดงความขอบพระคุณต่อคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์อันประกอบด้วย รองศาสตรา-
 จารย์พิทยา สายหุ อาจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมมัตติ และอาจารย์วิวิธ ภิริภาภย์ ที่กรุณา
 เสียสละเวลาในการตรวจวิทยานิพนธ์นี้ รวมทั้งได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์
 นี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์สุภาวราภ คีรีโรจน์ ผู้ที่ไถ่ให้ความช่วยเหลือในทุกขั้นตอน
 ของการทำวิทยานิพนธ์นี้ ช่วยแนะในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ขอขอบพระคุณอาจารย์สมหมาย วันสอน
 แห่งคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้ช่วยเหลือทางด้านการพิมพ์ รวมทั้งให้กำลังใจ
 ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนของสถาบันประชากรศาสตร์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกคนของศูนย์ -
 ประมวลผลด้วยเครื่องจักรกล สำนักงานสถิติแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ลงระหัส และทุกคนที่มีส่วนร่วม
 ในการทำวิทยานิพนธ์นี้

ผู้เขียนขอขำว่า ทุกคนที่กล่าวนามมาข้างต้นได้เป็นผู้ที่ไถ่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเป็น
 ผู้ซึ่งผู้เขียนซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง.

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

- ๑ จำนวนร้อยละของกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนสมาชิกในกรังเวื่อน ๑๘
- ๒ จำนวนร้อยละของกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน ๒๐
- ๓ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน และกลุ่มอายุของหัวหน้ากรังเวื่อน ๒๓
- ๔ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ของหัวหน้ากรังเวื่อน ๒๗
- ๕ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน และจำนวนบุตรที่สมรสแล้วของหัวหน้ากรังเวื่อน ๒๘
- ๖ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน และอาชีพของหัวหน้ากรังเวื่อน ๓๒
- ๗ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน และฐานะทางเศรษฐกิจของกรังเวื่อน ๓๕
- ๘ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อนและขนาด และลักษณะของบ้านที่อยู่มากน้อย ๓๗
- ๙ จำนวนสมาชิกในกรังเวื่อนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งกรังเวื่อน จำนวนตามจำนวนคูสมรสที่อยู่ในกรังเวื่อน และเนื้อที่ของที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ๔๐

ตารางที่ ๑

หน้า

๑๐ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 ผู้สมรสที่อยู่ในครัวเรือน และจำนวนเนื้อที่ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ ๘๒

๑๑ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 ผู้สมรสที่อยู่ในครัวเรือน และผลของการเกษตรกรรม ซึ่งครัวเรือนทำอยู่ ๘๕

๑๒ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 ผู้สมรสที่อยู่ในครัวเรือน และ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ... ๘๘

๑๓ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 ผู้สมรสที่อยู่ในครัวเรือน และความบ่อยครั้งในการติดต่อกับเขตเมืองของ
 หัวหน้าครัวเรือน ๘๒

๑๔ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 ผู้สมรสที่อยู่ในครัวเรือน และความใกล้ - ไกลของที่อยู่อาศัย ๘๕

๑๕ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 ผู้สมรสที่อยู่ในครัวเรือน และทัศนคติในการป้องกันการปฏิสนธิ ๘๘

๑๖ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือน จำแนกตามจำนวน
 บุตรที่มีชีวิตอยู่ และทัศนคติในการป้องกันการปฏิสนธิ ๒๑